

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U002328

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 13-06-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:



II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Карапетян Акоп Рубенович

2. Akop R. Karapetian

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право

Галузь / галузі знань: право

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Право

Дата захисту: 07-08-2025

Спеціальність за освітою: Правознавство

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 9748

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, буд. 46, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, буд. 46, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.15.15.05, 10.15.16

Тема дисертації:

1. Конституційно-правове забезпечення права на освіту
2. Constitutional and legal provision of the right to education

Реферат:

1. В дисертації розкрито юридичну природу конституційного права на освіту, сформульовано поняття та виявлено ознаки конституційного права кожного на освіту, встановлено зміст та охарактеризовано елементи змісту цього права, визначено роль принципів рівності та заборони дискримінації в сфері освіти, виявлено особливості конституційно-правового закріплення позитивної дискримінації в сфері освіти в зарубіжних країнах та в Україні, сформульовано поняття та виявлено елементи механізму реалізації конституційного права кожного на освіту, встановлено особливості реалізації конституційного права кожного на освіту в умовах конфлікту та тимчасової окупації, а також реалізації цього права при деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, виявлено особливості конституційно-правового регулювання обмеження доступу особи до здобуття освіти, охарактеризовано обмеження *numerus clausus* при доступі до здобуття вищої освіти, виявлено правові позиції Європейського

суду з прав людини з цього питання, розроблено пропозиції з вдосконалення законодавства України та практики його застосування. Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що сформульовані в дисертації положення, висновки, пропозиції можуть бути використані у: науково-дослідній роботі для подальшого аналізу конституційно-правового механізму забезпечення права кожного на освіту, європейських стандартів права національних меншин, корінних народів на доступ до освіти; нормопроектній та правотворчій діяльності з метою розвитку законодавства України з питань забезпечення конституційного права кожного на освіту; правозастосуванні – в ході вдосконалення практики реалізації норм законодавства, яке регулює право кожного на освіту; навчальному процесі – під час підготовки програм, робочих програм, навчальних посібників, підручників із конституційного права, прав людини, спеціальних курсів з міжнародних стандартів прав людини, а також при викладанні освітніх компонентів освітніх програм зі спеціальності 082 «Право». Встановлено зміст права на вищу освіту, що гарантується ст. 2 Протоколу 1 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: право-вимога існування освітніх програм, які не мають обмеженого доступу (*numerus clausus*); можливість здобувати вищу освіту за кордоном; право-вимога відсутності обмеження кількості разів для складання вступного екзамену кандидатом-вступником до закладу вищої освіти; право-вимога наявності встановленого законодавством держави обсягу засобів навчання і способу їх організації чи субсидування; право-вимога доступу до ресурсів освіти, структурними елементами якої є право-вимога доступу до будь-якої інституції вищої освіти, яка існує у відповідний час, і наявності засобів навчання, способу їх організації чи субсидування. Виявлено правові позиції Європейського суду з прав людини щодо позитивної дискримінації в сфері освіти. Встановлено, що при застосуванні державою підходу з розміщення дітей, яким бракує належного знання мови викладання, в одному класі законна мета має полягати в адаптуванні освітньої системи до особливих потреб дітей, а самі засоби досягнення цієї мети мають бути належними, необхідними, пропорційними та мають бути запроваджені належні ефективні гарантії, які забезпечили б те, що, використовуючи свою можливість розсуду в сфері освіти, держава звертала б достатню увагу на особливі потреби таких дітей. Критеріями виміру належності застосовного державою засобу з огляду на практику Європейського суду з прав людини є такі: 1) викладання має вестись за адаптованим навчальним планом; 2) зміст цього плану має бути точним; 3) наявність прозорих та чітких критеріїв щодо переходу дітей до змішаних класів; 4) встановлення проміжку часу, протягом якого дитина перебуває в окремому класі. Виявлено європейські стандарти, які мають бути імплементовані в національне законодавство, обмеження доступу особи до здобуття освіти. Охарактеризовано обмеження *numerus clausus* при доступі до здобуття вищої освіти в Україні та зарубіжних країнах. Виявлено правові позиції Європейського суду з прав людини з цього питання. Розроблено пропозиції з напрямів вдосконалення законодавства України та практики його застосування.

2. The dissertation reveals the legal nature of the constitutional right to education, formulates the concept and identifies the features of the constitutional right of everyone to education, establishes the content and characterizes the elements of the content of this right, determines the role of the principles of equality and the prohibition of discrimination in the field of education, identifies the features of the constitutional and legal consolidation of positive discrimination in the field of education in foreign countries and in Ukraine, formulates the concept and identifies the elements of the mechanism for implementing the constitutional right of everyone to education, establishes the features of the implementation of the constitutional right of everyone to education in conditions of conflict and temporary occupation, as well as the implementation of this right during the deoccupation and reintegration of the temporarily occupied territory of the Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol, identifies the features of the constitutional and legal regulation of restricting a person's access to education, characterizes the *numerus clausus* restriction in access to higher education, identifies the legal positions of the European Court of Human Rights on this issue, develops proposals for improving the legislation of Ukraine and the practice of its application. The practical significance of the obtained research results lies in the fact that the provisions, conclusions, and proposals formulated in the dissertation can be used in: scientific research work for further analysis of the constitutional and legal mechanism for ensuring the right of everyone to education, European standards of the right of national minorities and indigenous peoples to access

education; normative and law-making activities aimed at developing the legislation of Ukraine on ensuring the constitutional right of everyone to education; law enforcement - in the course of improving the practice of implementing the norms of the legislation regulating the right of everyone to education; the educational process - during the preparation of programs, work programs, training manuals, textbooks on constitutional law, human rights, special courses on international human rights standards, as well as when teaching educational components of educational programs in the specialty 082 "Law". The content of the right to higher education, guaranteed by Art. 2 of Protocol 1 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms: the right-requirement of the existence of educational programs that do not have limited access (numerus clausus); the opportunity to obtain higher education abroad; the right-requirement of the absence of a limit on the number of times a candidate can take an entrance exam to a higher education institution; the right-requirement of the availability of the volume of teaching facilities established by the legislation of the state and the method of their organization or subsidization; the right-requirement of access to educational resources, the structural elements of which are the right-requirement of access to any higher education institution that exists at the relevant time and the availability of teaching facilities, the method of their organization or subsidization. The legal positions of the European Court of Human Rights on positive discrimination in the field of education are identified. It has been established that when the state applies the approach of placing children who lack adequate knowledge of the language of instruction in one class, the legitimate aim must be to adapt the education system to the special needs of the children, and the means of achieving this aim must be appropriate, necessary, proportionate and appropriate effective safeguards must be introduced to ensure that, using its margin of appreciation in the field of education, the state would pay sufficient attention to the special needs of such children. The criteria for measuring the appropriateness of the means applied by the state in view of the case law of the European Court of Human Rights are as follows: 1) teaching must be conducted according to an adapted curriculum; 2) the content of this curriculum must be precise; 3) the presence of transparent and clear criteria for the transition of children to mixed classes; 4) the establishment of a period of time during which the child is in a separate class. European standards that should be implemented in national legislation, restrictions on a person's access to education are identified. The numerus clausus restrictions on access to higher education in Ukraine and foreign countries are characterized. The legal positions of the European Court of Human Rights on this issue are identified. Proposals are developed on the areas of improving the legislation of Ukraine and the practice of its application.

Державний реєстраційний номер ДіР: 0119U102624

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Karapetian A.R. Constitutional and legal regulation of the limitation of the right to education during a state of emergency in EU member states. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. № 5. С.134-138.
- 2. Karapetian A.R. The right to education and positive discrimination: a constitutional and legal analysis. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2023. Вип. 79. Ч.1. С.144-150.
- 3. Karapetian A.R. Principles and norms of law in the constitutional and legal mechanism of ensuring the right to education of children - representatives of indigenous peoples of Ukraine. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. №1. С.132-137.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами: 0119U102624

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Греца Світлана Михайлівна

2. Svitlana M. Hretsa

Кваліфікація: к.ю.н., доцент, 12.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2037-0263

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, буд. 46, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Слінько Тетяна Миколаївна

2. Tetiana M. Slinko

Кваліфікація: к.ю.н., професор, 12.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0000-2688-2644

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мельничук Ольга Федорівна
2. Olha F. Melnychuk

Кваліфікація: д.ю.н., професор, 12.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4229-621X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Код за ЄДРПОУ: 02125094

Місцезнаходження: вул. Острозького, буд. 32, Вінниця, Вінницький р-н., 21100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пирого Ігор Степанович
2. Ihor S. Pyroha

Кваліфікація: д.ю.н., професор, 12.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2798-7795

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, буд. 46, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Берч Вероніка Вікторівна
2. Veronika V. Berch

Кваліфікація: к.ю.н., доцент, 12.00.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3837-4724

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, буд. 46, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Бисага Юрій Михайлович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Бисага Юрій Михайлович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Сабов Вікторія Іванівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**



Юрченко Тетяна Анатоліївна